

कारागृहातील बंधाना देण्यात येणाऱ्या
दोन भोजनांमधील अंतर कमी करण्यासाठी
सकाळी नाश्ता देण्यासाठी येणाऱ्या खर्चास
मान्यता देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
गृह विभाग

शासन निर्णय क्र.डीएफपी २००३/प्र.क्र.८४/पीआरएस-२,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ११ ऑगस्ट, २००४

- वाचा:-१) कारागृह उपमहानिरीक्षक (मुख्यालय), कारागृह महानिरीक्षणालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र क्र.रि.पी.क्र.१७६/२००२/१२५/३४८५/क-३ दि.१३.०५.२००४
- २) महाराष्ट्र विनियोजन विधेयक, २००४ (महाराष्ट्र विनियोजन (लेखानुदान) अधिनियम २००४) चा अधिनियम क्र.११ च्या विधेयकास मंजूरीची दि.१६.०६.२००४ ची अधिसूचना
- ३) गृह विभाग, पत्र क्रमांक बीजीटी १००४/नवीन बाबी/२००४-२००५/बीयुडी-१, दि.०२ जुलै, २००४

प्रस्तावना:- क्रिमिनल रिट पिटीशन क्र.१७६/२००२ बंदी छोटेखॉ पठाण विरुद्ध महाराष्ट्र शासन व इतर या याचिकेवर मा.उच्च न्यायालय, खंडपीठ नागपूर यांनी त्यांच्या दि.०४.०९.२००२ च्या आदेशानुसार बंधाना देण्यात येणारे दोन भोजनांचे अंतर कमी करणे, आहारामध्ये सुधारणा करणे तसेच कारागृह नियमावली १९७९ नियम-५ ला अनुसरून वेळापत्रकामध्ये बदल करण्याबाबत आदेश दिलेले आहेत.

उपरोक्त आदेशाच्या अनुषंगाने कारागृह उपमहानिरीक्षक यांच्या अध्यक्षतेखाली वैद्यकीय अधिकारी, आहारतज्ञ, संशोधन अधिकारी विधी अधिकारी, कारागृह अधीक्षक इत्यादी अधिकाऱ्यांची समिती स्थापन केलेली होती. सदर समितीने बंधांच्या आरोग्याचा विचार करून त्यांच्या दोन भोजनांमधील अंतर कमी करण्यासाठी व आहारात सुधारणा करण्यासाठी सकाळी नाश्ता देणे योग्य होईल अशी शिफारस केलेली आहे सदर शिफारशीच्या अनुषंगाने महाराष्ट्र कारागृह नियमावली १९७९ मधील प्रकरण डायट फॉर प्रिझनर्स रुल्स १९७० मधील क्र.५३ (i)(अ) मध्ये दुरुस्ती करण्याचे प्रस्तावित करून त्यानुसार बंधाना रोज सकाळी ०७.१५ ते ०७.४५ वाजेपर्यंत सकाळची न्याहरी (उसळ पाव/पोहे/उपमा) द्यावी असा नियमात बदल करण्याबाबत विधी व न्याय विभागाने मान्यता दिलेली असून वित्त विभागाने देखील मंजूरी दिलेली आहे. त्यानुषंगाने बंधाना देण्यात येणाऱ्या दोन जेवणामधील अंतर कमी करण्यासाठी त्यांना सकाळी नाश्ता देण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय:-कारागृह उपमहानिरीक्षक महाराष्ट्र राज्य यांच्या उक्त संदर्भाधीन दि.१३.०५.२००४ च्या प्रस्तावात राज्यातील सर्व मध्यवर्ती कारागृहात एकूण दैनिक सरासरी बंदी संख्या १६१७४ इतकी आहे तर जिल्हा कारागृहात एकूण दैनिक सरासरी बंदी संख्या ७४२६ इतकी आहे. असे दोन्ही मिळून राज्यातील एकूण दैनिक सरासरी बंदी संख्या २३६००/- आहे. त्यानुसार बंधांना न्याहरी देण्यासाठी सन २००४-२००५ मध्ये कोणत्या मुख्य लेखाशीर्ष किती व कसा खर्च करणे आवश्यक आहे त्याचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे.

लेखाशीर्ष	कारागृह	दैनिक सरासरी बंदी संख्या	प्रतिदिन प्रतिबंदी खर्च (रुपये)	एकूण खर्च रु (जून २००४ ते मार्च २००५पर्यंत(३०४ दिवस)
मागणी क्र.बी. ५ मुख्य लेखा शीर्ष २०५६ तुरुंग १०१ तुरुंग (००)(०१) मध्यवर्ती तुरुंग (२०५६००३५) (दत्तमत)	मध्यवर्ती कारागृह	१६,१७४	२.५०	१,२२,९२,२४०/-
(००)(०२) जिल्हा तुरुंग (२०५६००४४) (दत्तमत)	जिल्हा कारागृह	७,४२६	२.५०	५६,४३,७६०/-
	एकूण बंदी	२३,६००	एकूण खर्च प्रति वर्षी	१,७९,३६,०००/-

उपरोक्त वस्तुस्थितीत क्रि.रि.पी.या.क्र.१७६/२००२ वर मा.उच्च न्यायालय, खंडपीठ, नागपूर यांनी दिलेल्या दि.०४.०९.२००२ च्या आदेशाचा विचार करता तसेच बंधांच्या आरोग्य व त्यांच्या सोयीसुविधेत होणारी वाढ लक्षात घेता राज्यातील सर्व मध्यवर्ती व जिल्हाकारागृहातील मिळून दैनिक सरासरी एकूण बंदी २३६००/- इतक्या बंधांना दररोज सकाळी ०७.१५ ते ०७.४५ वा. पर्यंत सकाळची न्यारी (उसळ पाव/पोहे/उपमा) देण्याकरिता प्रत्येकी प्रति दिन रु.२.५० प्रमाणे एकूण २३६००/- बंधांना जून २००४ ते मार्च २००५ पर्यंत (३०४ दिवसाकरिता २.५०×२३,६००) रुपये १,७९,३६,०००/- (रु.एक कोटी एकोणऐंशी लाख छत्तीस हजार फक्त) इतका खर्च येणार आहे. तथापि, शासन परिपत्रक वित्त विभाग, दिनांक २५.०६.२००४ नुसार रक्कम एक रकमी खर्च न करता टप्प्याटप्प्याने व गरजेनुसार आवश्यक तेवढाच खर्च वितरीत करण्याचे शासनाने धोरण असल्याने रु.१,७९,६०,०००/- पैकी १/३ रक्कम खर्च करण्यास

शासन या आदेशान्वये मंजूरी देत आहे. उर्वरित रक्कम दोन हप्त्यात मुक्त करण्यात येईल. १/३ पेक्षा अधिक रक्कम खर्च होणार नाही याची सदैवची जबाबदारी कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांची राहिल.

याबाबत मध्यवर्ती तुरुंगांसाठी होणारा खर्च हा मागणी क्र.बी-२ मुख्य लेखाशीर्ष २०५६ तुरुंग १०१ तुरुंग (००)(०१) मध्यवर्ती तुरुंग (२०५६००३५) (दत्तमत) तसेच जिल्हा कारागृहांसाठी होणारा खर्च हा मागणी क्र.बी-५, मुख्य लेखाशीर्ष २०५६ तुरुंग १०१ तुरुंग (००)(०२) जिल्हा तुरुंग (२०५६००४४) (दत्तमत) या लेखाशीर्षाखाली खर्ची टाकण्यात येऊन सन २००४-२००५ च्या मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा.

हा शासन निर्णय वित्त विभागाचे अनीपञ्चारिक संदर्भ क्रमांक सीआर ६०१/२००४/व्यय-८, दि. १६.०७.२००४ अन्वये दिलेल्या मंजूरीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

आगपदेसी
(आ.ग.परदेसी)

कार्यासन अधिकारी, गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन

प्रति

कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
कारागृह उप महानिरीक्षक (मुख्यालय), महाराष्ट्र राज्य, पुणे
कारागृह उप महानिरीक्षक, दक्षिण विभाग मुंबई, पूर्व विभाग नागपूर, पश्चिम विभाग पुणे, मध्य विभाग औरंगाबाद.
महालेखापाल, महाराष्ट्र राज्य, १/२ (लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई/नागपूर
महालेखापाल, महाराष्ट्र राज्य, १/२ (लेखापरिक्षा), मुंबई/नागपूर
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
सर्व अधिक्षक, मध्यवर्ती/जिल्हा कारागृहे
वित्त विभाग, व्यय-८, मंत्रालय, मुंबई
अवर सचिव, बीयुडी-१, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई
अवर सचिव, पीआरएस-१, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई
निवड नस्ती (पीआरएस-२), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई